

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 61 26 62 09
fminpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

Hans Skomakerstuen
Bergsgrenda 129
2662 DOVRE

Saksbehandler Eirin Berge

Vår ref. 2019/16655-10 432.2

Deres ref.

Dato 18.02.2021

Melding om vedtak - Oppfølging av byggetiltak gbnr 86/1 fnr 45 Tverrlisetre, Grimsdalen i Dovre kommune

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjorde følgende vedtak i styremøte den 10.februar 2021:

*«Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gir tiltakshaver **avslag** på søknad om endring av tidligere gitte vedtak av 8.april 2016 på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrlisetre som omsøkt i brev av 27.august 2019, jf brev datert 6.januar 2021. Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriftens § 3, punkt 1.1 og det vises til at tiltaket slik det nå er omsøkt endrer byggeskikken på stedet, og ivaretar ikke det særpregede setermiljøet i området.*

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Til orientering vises det til at vedtak gitt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre datert 8.april 2016, fremdeles er gyldig og gir tiltakshaver anledning til å oppføre nytt seterhus på samme plass som der det tidligere gamle seterhuset stod. Det er knyttet vilkår til vedtaket, blant annet utforming, fargebruk og størrelse.»

Som vi tidligere har informert om i brev av 14.august 2019 er det eiers/ tiltakshavers ansvar at vilkår gitt i vedtak hjemlet i verneforskrift overholdes. Vedtaket ovenfor gir avslag på oppføring av seterhus som omsøkt den 27.august 2019. Dette innebærer at tiltaket som er gjennomført snarest må rettes slik at det blir i tråd med vedtak datert 8.april 2016.

Naturmangfoldloven har bestemmelser knyttet til retting av forhold som er i strid med lovverket. Dette innebærer at forvaltningsmyndighetene kan kreve at et tiltak som ikke er gjennomført i henhold til gitte tillatelser fjernes eller tilbakeføres. Naturmangfoldloven § 69, sier følgende om ulovlige forhold: «Myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven».

**Nasjonalpark
Naturreservat**

Dovre, Rondane
Flakktjøna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyme, Myldingi,
Veslehjerkintjønnin

Landskapsvernområde

Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

Med hilsen

Eirin Berge
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Kopi til:

Statens naturoppsyn Rondane

Trond Stensby

STATSFORVALTEREN I

INNLANDET

DOVRE KOMMUNE

INNLANDET

FYLKESKOMMUNE

DOVRE FJELLSTYRE

Postboks 987

Kongsvegen 4

Postboks 4404 Bedriftssenteret

Kyrkjevegen 5

2604 LILLEHAMMER

2662 DOVRE

2325 HAMAR

2660 DOMBÅS

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2019/16655-4

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 16.12.2020

Grimsdalen LVO - Oppfølging av byggetiltak gbnr 86/1 fnr 45 Tverrlisetre

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gir tiltakshaver **avslag** på søknad om endring av tidligere gitte vedtak av 8.april 2016 på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrlisetre som omsøkt i brev av 27.august 2019, jf brev datert 6.januar 2021. Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriftens § 3, punkt 1.1 og det vises til at tiltaket slik det nå er omsøkt endrer byggeskikken på stedet, og ivaretar ikke det særpregede setermiljøet i området.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Til orientering vises det til at vedtak gitt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre datert 8.april 2016, fremdeles er gyldig og gir tiltakshaver anledning til å oppføre nytt seterhus på samme plass som der det tidligere gamle seterhuset stod. Det er knyttet vilkår til vedtaket, blant annet utforming, fargebruk og størrelse.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 10.02.2021

Enstemmig vedtatt som innstillingen.

Vedtak

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gir tiltakshaver **avslag** på søknad om endring av tidligere gitte vedtak av 8.april 2016 på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrlisetre som omsøkt i brev av

27.august 2019, jf brev datert 6.januar 2021. Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriftens § 3, punkt 1.1 og det vises til at tiltaket slik det nå er omsøkt endrer byggeskikken på stedet, og ivaretar ikke det særpregede setermiljøet i området.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Til orientering vises det til at vedtak gitt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre datert 8.april 2016, fremdeles er gyldig og gir tiltakshaver anledning til å oppføre nytt seterhus på samme plass som der det tidligere gamle seterhuset stod. Det er knyttet vilkår til vedtaket, blant annet utforming, fargebruk og størrelse.

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1. Søknad fra tiltakshaver 2015
2. Uttale Oppland fylkeskommune februar 2016
3. Uttale Oppland fylkeskommune mars 2016
4. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - vedtak april 2016
5. Vedtak i Dovre fjellstyre om byggetiltak Tverrlisetre gbnr 86/1 fnr 45
6. Grimsdalen LVO - Oppfølging av kontroll med byggetiltak - Hans og Inger Skomakerstuen
7. Uttalelse - Kontroll byggesaker - Grimsdalen LVO - Inger og Hans Skomakerstuen
8. Tilbakemelding - Grimsdalen LVO - byggetiltak - Nørstegårdssetra gbnr 42/1 - Tverrlisetre - Hans og Inger Skomakerstuen

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gav den 8.april 2016 vedtak om tillatelse til oppføring av nytt seterhus på Tverrlisetre i Grimsdalen landskapsvernområde. Tillatelsen baserte seg på opplysninger og tegninger gitt i søknad fra tiltakshaver i søknad fra september 2015, samt

uttale fra Oppland fylkeskommune fra februar 2016. Vedtaket ble gitt med vilkår om blant annet utforming , fargebruk og størrelse.

Statens naturoppsyn (SNO) gjennomførte kontroll med byggetiltak i våre verneområder i 2018. Denne saken ble i rapporten fra SNO beskrevet som et tiltak som ikke var gjennomført i tråd med tillatelsen. På vanlig måte ble kopi av SNO sin rapport oversendt tiltakshaver for kommentarer og tilbakemelding. Innlandet fylkeskommune fikk også oversendt SNO rapporten samt tiltakhavers tilbakemelding ,og ble bedt om å komme med en uttale til byggetiltaket slik det var oppført.

Under gjøres en gjennomgang av den opprinnelige byggesaken samt oppfølging av SNO sin rapport (punkt 1 og 2). Deretter behandles endringssøknaden som en ordinær byggesøknad.

1. Søknad, fylkeskommunes uttale og vedtak i nasjonalparkstyre i 2015/16

Søknad fra Hans og Inger Skomakerstuen med tegninger og kart:

«Riving og bygging av seterhus- Tverrlisætre, Grimsdalen

Vi ønsker å rive den gamle seterhuset som tilhører Nørstegård (gnr42/1) på Tverrlisætre i Grimsdalen. Sæterhuset er i svært dårlig stand og en ønsker å sette opp en ny med samme mål som den gamle. Bakgrunnen for søknaden er at en trenger husvære på Tverrlisætre i sammenheng med drifta av seterkvea og at en ønsker å gjenopprette det gamle kulturmiljøet på Tverrlisætre. Nørstegårdssætra er den eneste som er til nedfalls på Tverrlisætre og det vil være en fordel å få restaurert også denne setra. Det gamle uthuset er borte, men en trenger plass til ved og do. Det søkes derfor om å sette opp nytt uthus på samme plass som der det gamle sto, ved siden av seterhuset. Vedlagt følger tegninger av de planlagte byggene, bilder av eksisterende bygg og situasjonskart.»

Tegningene og bildene under viser plassering og utforming av omsøkt tiltak fra 2016 vedlagt søknaden.

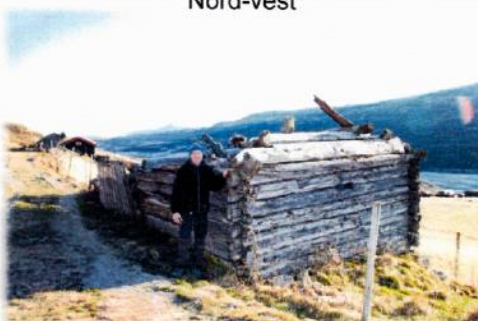
Vest

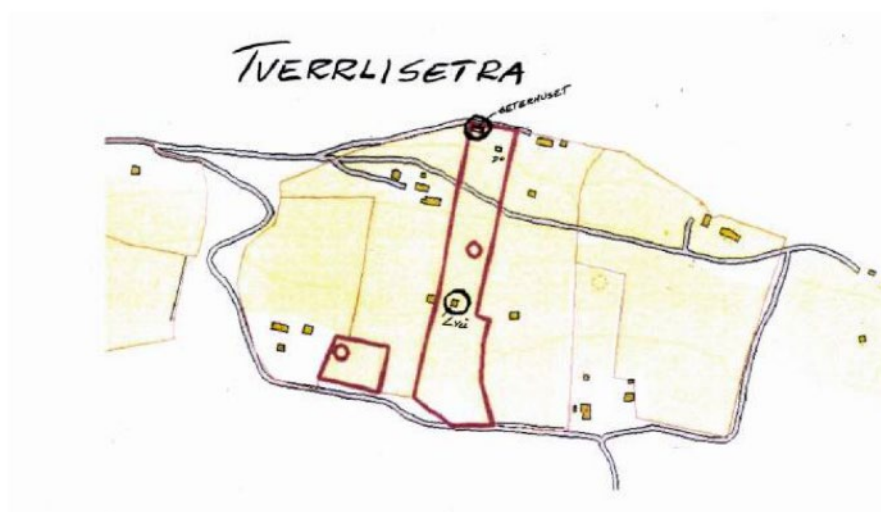
Nord-aust

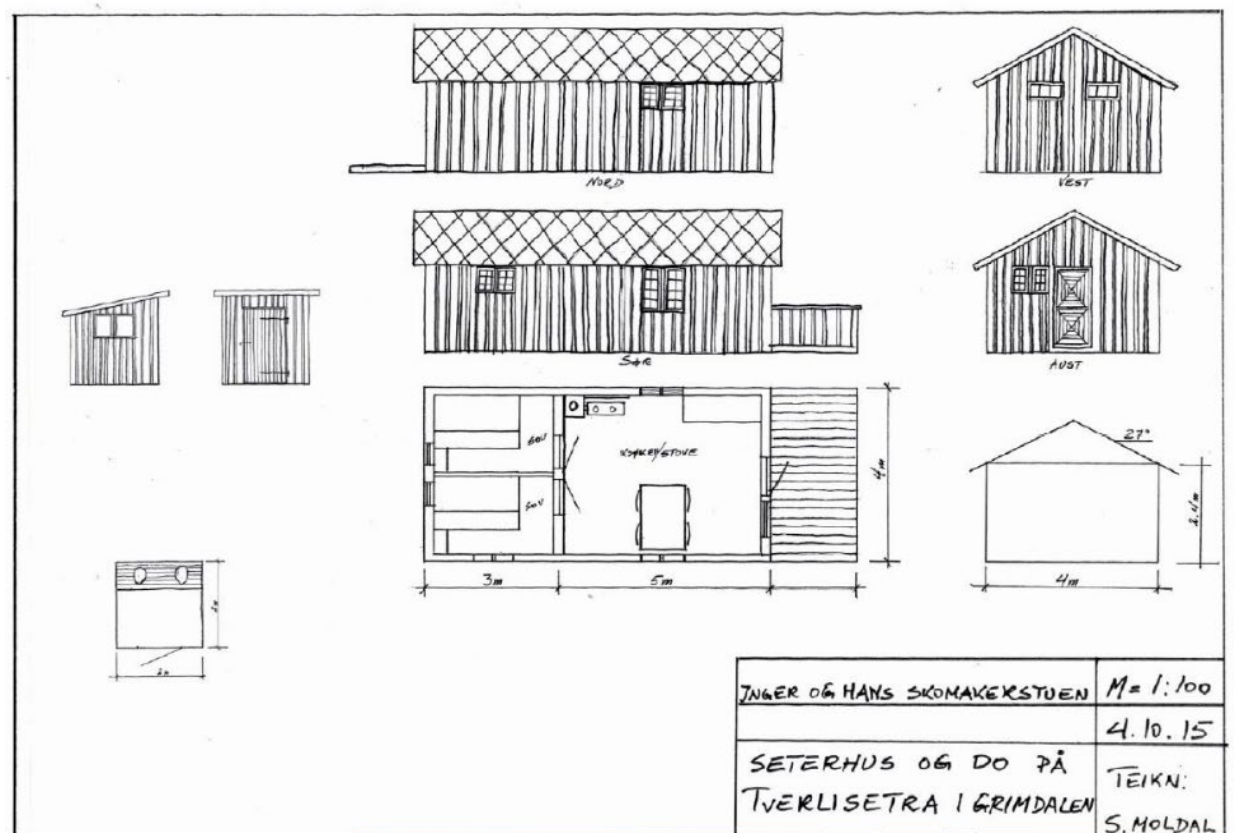

Sør-aust

Nord-vest

Fylkeskommunen i Oppland sin vurdering av søknaden

«Det er positivt for natur- og kulturlandskapet i Grimsdalen at det er drift på setra, og Kulturarv vil ikke motsette seg riving av selet. Forfallet har kommet så vidt langt at det er vanskelig å stille krav om tilbakeføring.

Det samme gjelder for så vidt riving av løa på setervollen, men vi vil allikevel be om at det vurderes om det kan være mulig å sette i stand denne bygningen. Den tradisjonelle strukturen på setra med sel og fjøs øverst på setervollen og løe lengre ned på selve vollen er karakteristisk for kulturlandskapet i Grimsdalen, og det hadde vært positivt om dette kunne videreføres på Nørstegårdssetra.

Slik det framgår av søknaden skal det nye seterhuset ha samme størrelse og dimensjoner som det gamle selet. Dette er positivt. Det bør stilles vilkår om tradisjonell fargebruk og takteking. Mot vest er det tegnet inn en platting/terrasse med rekkverk, noe som ikke er i samsvar med tradisjonell byggeskikk iseterområdene. Kulturarvenheten vil be om at det stilles vilkår i en eventuell dispensasjon om at det ikke skal være platting/terrasse med rekkverk.

Vi har ingen vesentlige merknader til uthuset.»

Nasjonalparkstyrets vedtak av 8.april 2016:

«Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte 08.04.2016 på gitte vilkår gitt Inger og Hans Skomakerstuen dispensasjon til å rive og bygge opp igjen seterhuset, samt bygge nytt uthus på Nørstegårdsetra i Grimsdalen landskapsvernområde. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3 pkt. 1.3 c.

Det settes følgende vilkår for tillatelsen:

- De nye byggene skal ha samme mål som de gamle og oppføres slik som vist i byggetegningene vedlagt søknaden.
- Hvis den gamle setra hadde torv på taket, skal også det nye seterhuset ha torv. Alternativt kan det brukes skifer eller bordkledning på taket.
- Dersom bygningene skal overflatebehandles skal det brukes en mørk grå eller mørk brun farge. Vinduskarmer og vindskier skal ikke hvitmales.
- Det er ikke tillatt å bygge terrasse/platting hverken med eller uten rekkverk slik som omsøkt.
- Ved innsetting av vindu, skal det brukes vindu med gjennomgående sprosser/inndelinger.
- Det skal ikke gjøres inngrep i terrenget ut over det arealet som berøres av tilbygget.
- Senest 14 dager etter utvendig ferdigstillelse skal det tas bilde av tilbygget, og dette skal sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre på e-post fmoppost@fylkesmannen.no. Statens naturoppsyn vil utføre kontroll med tiltaket i hht vilkårene i tillatelsen.

Denne tillatelsen gjelder kun etter verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde, og det forutsettes at tillatelser etter annet lovverk også innhentes.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf.

forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.»

Fra saksvurderingen knyttet til vedtaket fra nasjonalparkstyret hensettes:

«Søker skriver at han ønsker å plassere den nye seterstua på samme plass som den gamle stod, og at uthuset vil bli oppført der det gamle uthuset stod.(..) Når det gjelder størrelse søkes det om en seterstue på 32 m² og et uthus på 4 m², og dette er innenfor forvaltningsplanens retningslinjer. Seterstua skal oppføres etter de samme målene som den gamle hadde. (...) Nasjonalparkforvalter mener at oppføringen av ny seterstue ikke berører andre verneverdier enn området sin verdi som kulturmiljø og at oppføring av de nye bygningene er positivt så lenge fylkeskommunens foreslåtte vilkår blir fulgt opp»

2. SNO sin kontroll av byggetiltak, tiltakshavers tilbakemelding og fylkeskommunens uttale til ny utforming av byggetiltaket

I 2018 foretok Statens naturoppsyn (SNO) kontroll av byggetiltak i verneområdene. I rapport fra SNO står det om byggetiltaket på Tverrliseter:

«Bygningen er ikke i samsvar med byggesøknaden. Ut i fra byggesøknaden skulle seterhuset være 32 m² på eksisterende grunnmur. Huset står nå delvis på pæler og er på 39 m².»

Rapporten viser til byggetiltak på Tverrliseter, Nørstegårdseter (omtalt som gbnr 42/1, men matrikkel viser at bygning ligger på gbnr 86/1 fnr 45).

Med bakgrunn i rapport fra SNO ble tiltakshaver tilskrevet og bedt om å komme med en tilbakemelding.

Tiltakshavers tilbakemelding av 27.august 2019:

*«I brevet sies det at seterhuset er bygd større enn det tegningene viser. Oppmålingen som SNO har utført, er gjort med utvendige mål. Vi har brukt innvendige mål som utgangspunkt for byggingen, da verneforskriften sier at det er bruksareal som skal være måleenheten. Målene for bruksareal er 4,15 m * 7,55 m, som blir 31,3 m².*

Det gamle seterhuset var helt til nedfalls og det var ikke mulig å få eksakte mål av hvor stor den hadde vært. Vi gikk derfor ut fra at vi hadde litt slingringsmonn på størrelsen.

Tomta og de gamle murene er slik at en ville sperret atkomsten til nabosetra dersom en bygde på gammel mur. Veggen bak seterhuset var tilpasset gamle dagers framkomstmiddel og ikke egnet for bil- og traktortrafikk. Dette kan en også se på de bildene som dere har lagt ved brevet. Seterhuset ble derfor trukket litt utover. Dersom dette ikke er tillatt, så vil vi mure oppunder huset med stein mellom pilarene, slik at huset får en gråsteinsmur som likner på den gamle».

Bilde av gjennomført byggetiltak på Tverrlisetre gbnr 86/1 fnr 45 fra SNO sin rapport.

Bilde av gjennomført byggetiltak på Tverrlisetre gbnr 86/1 fnr 45 fra SNO sin rapport.

Rapport fra SNO med bilder av det gjennomførte byggetiltaket og tilbakemelding fra tiltakshaver ble oversendt Innlandet fylkeskommune og de ble bedt om å komme med en uttale knyttet til det gjennomførte byggetiltaket.

Fylkeskommunen ved kulturarvenheten uttale i epost datert 17.11.2020:

«Kulturarv har ingen sterke meninger om størrelsen på selet, men utover det reagerer vi både på plasseringen utenfor eksisterende mur og fargebruk på bygningen. Vi ber om at vår

uttalelse knyttet til fargebruk følges opp. Vinduer bør ha samme farge som bygningen for øvrig»,

Nasjonalparkforvalter ba om en presisering av forhold knyttet til plassering:

«Gitt det du skriver under ønsker jeg å få en presisering på det du skriver under angående plasseringen av bygningen. Er det at bygningen er plassert utenfor eksisterende/gammel mur som dere vurderer som utfordrende, det at den er plassert på peler, eller eventuelt begge deler?»

Kulturarvenheten svarer følgende:

«Begge deler, men først og fremst at den er satt opp utenfor muren. Dette endrer byggeskikken på stedet, og bidrar ikke til å ta vare på det særpregede setermiljøet i området. Bevaring av setermiljø og bygningsmiljøer bør primært skje gjennom bevaring av eksisterende bygninger, dvs eksisterende bygningsmiljøer som står i en helhetlig og opprinnelig sammenheng i seterlandskapet. I dette tilfellet er det snakk om en gjenoppbygging, men etter vår vurdering er at ny bygning bør stå på samme sted. Å fylle opp med stein mellom stolpene vil ikke avhjelpe situasjonen mye «

Oppfølging

Nasjonalparkforvalter har mottatt bekreftelse fra tiltakshaver at tilbakemelding datert 27. august 2019 skal betraktes som en søknad om endring av gitte tillatelse, jf. brev datert 6. januar 2021.

Det legges derfor opp til at nasjonalparkstyret tar stilling til søknad om oppføring av seterhus ihht tilbakemelding fra søker og bilder fra SNO sin rapport, dvs en søknad om endring. Denne må behandles som om byggetiltaket ikke er gjennomført, jf. praksis i andre saker blant annet saken knyttet til tiltak på seterhus i Frydalen LVO i Nord-Fron kommune.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Grimsdalen landskapsvernområde til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde er å:

- *ta vare på et særpreg og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart*

- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Innenfor Grimsdalen landskapsvernområde er inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter i utgangspunktet forbudt jf. verneforskriften § 3 pkt. 1.1. Det åpnes likevel for noen unntak fra dette forbudet for enkelte formål. Verneforskriften § 3 pkt. 1.3 c åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av nødvendige nye bygninger til jordbruks- og seterformål.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplan for verneområdene i Rondane har retningslinjer for blant annet byggesaker. Generelt sies her at en skal følge tradisjonen hvis det er behov for mer byggeareal. Det skal vurderes om annet eksisterende hus som er ute av bruk kan gis ny funksjon framfor å oppføre nytt hus. Utbedring av eksisterende hus skal prioriteres dersom dette er teknisk mulig. Forvaltningsmyndigheten skal i alle byggesaker i verneområdene samrå seg med kulturvernmyndighetene når det gjelder plassering og utforming.

s.41 står blant annet følgende som vurderes relevant i saken:

- Ved vedlikehold / restaurering / ombygging / rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi bør det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker. Det skal ikke brukes trykkimpregnert virke. Hovedprinsipp må være å skifte ut minst mulig, dvs. maksimal gjenbruk av materialer. Kun utskifting der det er nødvendig for å utbedre/stabilisere skader.
- I tillegg til å følge retningslinjene i dette kapitlet vil forvaltningsmyndighetene samrå seg med kulturvernmyndighetene når det gjelder plassering og utforming i forbindelse med alle byggesaker som krever dispensasjon etter verneforskriften.

Fylkesmannen i Oppland har gitt ut veilederen «Seterbygningene – verdier og utfordringer» (Raddum 2007) som blant annet gir råd om hvordan vedlikehold av og tilbygg på seterhus kan skje med utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk og med spesielt fokus på Grimsdalen. Det kan ved byggetillatelse stilles vilkår om mer detaljert utforming, i tråd med råd/retningslinjer i veilederen. Tverrlisetre er omtalt i fylkesmannens veileder:

«Tverrlisætre

setergrend ligger midt i dalen. For en som kommer utenfra er det særlig ett forhold som gjør inntrykk – mangfoldet i uttrykksformer når en ankommer stedet fra vest. Her er det høge hus og låge hus, stående og liggende panel blandet med tømmer. Sterke farger som blått, brunsvart og rødt og noe

ubehandlet treverk. Mest blikktak – og mest sinkfarget. Den lett ”anarkistiske” holdningen til miljøet har en viss sjarm. Det er ikke ønskelig å endre på dette bildet - kanskje med ett unntak; det er nok litt uvanlig med så dominerende blåfarge i et setermiljø. Hvis en ønsker å stikke seg litt ut, så er en rødfarge bedre, og da fortrinnsvis på mindre hus. Store og blå hus blir veldig dominerende. I og med at det er malt/beiset, må en fortsette å male. En bør finne en farge som ikke bryter så veldig med omgivelsene, en halvmørk brunfarge ville nok være å foretrekke.

Ellers er holdningen gjerne den at så lenge avvikene/unntakene fra det ideelle er få og små, så kan de snarere være med og berike miljøet enn å forringe det.

Setrene til Hovdelykkja med nyere hytte, Nørstegard, Budsjord, øvre og nedre Lindsø preger landskapet på en harmonisk og god måte.

Landskapet på Tverrlisætre og andre grender kan i noen grad være preget av ufullstendige hus eller ruiner. Det er viktig at husrester ikke ryddes. La de få være i fred og la de forsvinne av seg sjøl. Om nødvendig må en sikre dem slik at de ikke er til fare for folk og dyr. Det kan gjøres med et enkelt trådgjerde.» (Raddum 2007)

s.46

Ved behandling av søknader om nybygg i forbindelse med jordbruks- og seterformål gjelder følgende i tillegg til de generelle retningslinjene:

- Ta hensyn til den strukturen og bygningsstørrelsen som er på setra, i seterområdet eller på bygningene fra tidligere. Tradisjonen med hensyn til plassering i terreng, form og materialbruk er viktig å videreføre, eksempel panel, takutstikk, tekking og farge.
- Nye hus bør ha et uttrykk/utforming som viser når de er oppført, men underordne seg helheten i miljøet, jf. punktet over.
- Plassering av nye landbruksbygg skal søkes lagt til setra. Dersom slik plassering ikke lar seg forene med spesielle hensyn knyttet til bygningsmiljøet, landskapsmessige hensyn eller hensyn til andre verneverdier skal annen plassering vurderes.

I tillegg fremgår det av forvaltningsplanen at stort sett hele Grimsdalen landskapsvernområde er å regne som seter- og kulturlandskapsområde der det er spesielt viktig å ivareta kulturmiljø og kulturlandskap, og at forvaltningsmyndigheten bør være positiv til søknader tilknyttet blant annet melkeproduksjon.

Naturmangfoldloven

Søknaden må i tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jamfør § 7.

Presedens

I byggesaker vil det ofte være en problemstilling at tiltaket isolert sett ikke er særlig problematisk, men at samlet effekt av flere tilsvarende tiltak vil redusere verneverdiene. Også ved enkeltsaker som gjelder små tiltak, må det ses hen til presedensvirkningene ved at andre kan få dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak. Dette følger ikke minst av kravene til likebehandling.

Presedensvirkninger avhenger for det første av sannsynligheten for at andre vil søke om dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak, og for det andre av konsekvensene for verneverdiene og verneformålet av at det blir gitt dispensasjon til tilsvarende tiltak.

Vurdering

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gav Hans og Inger Skomakerstuen tillatelse med vilkår til oppføring av bygning på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrlisetre den 8.april 2016. Ifølge kontrollrapport fra SNO er tiltaket ikke oppført i tråd med vedtaket. Tiltakshaver viser til i sin tilbakemelding at de trodde de hadde slingringsmonn i forhold til størrelsen samt at tidligere plassering praktisk var vanskelig for bil- og traktoratkomst for nabosetra. Dette har gjort at bygningen har fått en annen plassering enn tidligere og har medført at bygningen er understøttet av pilarer på den sørlige langsiden. Tiltakshaver skriver at dersom dette ikke er tillatt vil de mure oppunder huset med stein mellom pilarene slik at huset får en gråsteinsmur som ligner på den gamle. Videre at de vil beise bygningen i en mørkere farge ved neste vedlikehold.

Det er avklart med tiltakshaver at hans tilbakemelding av 27.august 2019 skal anses som en søknad om endring av tidligere gitt tillatelse,jf brev av 6.januar 2021. I vurderingen av søknaden skal det forhold at tiltaket allerede er gjennomført ikke tillegges vekt, men søknad skal behandles som om tiltaket ikke var gjennomført.På dette grunnlag blir også uttalen til Innlandet fylkeskommune vurdert som en uttale til en endringssøknad.

Kunnskapsgrunlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8). Grimsdalen har viktige funksjonsområder for villreinstammen i et helårsperspektiv, og det er et villreintrekk som går øst for Verkjessætre nærmere Pundarvangen.Grimsdalvegen er åpen for allminnelig ferdsel inkludert motorferdsel, mellom 5.juni og 1.desember. Grimsdalen er definert som et nasjonalt viktig kulturlandskap og har stort biologisk mangfold knyttet til kulturlandskapet – som skyldes at det fortsatt er igjen store arealer med artsrik gammel natureng som holdes i hevd ved beite.

Grimsdalens store verdi som kulturmiljø er blant annet knyttet til tidligere tids seterbruk, og ivaretagelse av det kulturlandskapet setermiljøet utgjør er en del av verneformålet. Alle setermiljøene i Grimsdalen er bygningsmiljøer med særlig stor verneverdi. Grimsdalen inngår i nasjonalt viktige kulturlandskapsområder og bygningsmassen utgjør viktige elementer i

kulturlandskapet. Bygningen som tidligere stod på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrliseter er SEFRAK-registrert og er meldepliktig etter kulturminneloven § 25.

Kulturarvenheten hos Innlandet fylkeskommune skriver i sin uttale at de ikke reagerer på størrelsen på seterhuset men de reagerer på plassering utenfor eksisterende (gammel) mur og fargebruken. Fylkeskommunen peker på at plasseringen utenfor gammel mur endrer byggeskikken og at å fylle opp med stein mellom stolpene vil ikke avhjelpe situasjonen mye. Bortfall/riving av eldre bygninger er en del av vår kulturhistorie og gamle tufter bidrar også til dette. Veilederen «Seterbygninger – verdier og utfordringer» (Raddum 2007) viser til at det på Tverrlisetre er et mangfold i uttrykksformer i materialbruk, farger og størrelser, og at setrene til Nørstegard, sammen med andre seterbygninger preger landskapet på en harmonisk og god måte.

Tiltakshaver initielle ønske i henhold til søknad fra 2016 var å gjenopprette det gamle kulturmiljøet på setra. Etter nasjonalparkforvalters vurdering vil hensynet til særpreget og ivaretagelse av bygningsmiljøet i en helhetlig, harmonisk og opprinnelig sammenheng opprettholdes ved at nytt seterhus får samme plassering som det gamle.

I tidligere vedtak fra 2016 er det helt klart lagt til grunn av nasjonalparkstyret at tiltakshaver søkte om å få oppføre ny bygning på samme sted som den gamle bygningen stod. Dette fremkommer i saksvurderingen. Dette har således vært en forutsetning for å gi tillatelse til oppføring seterhuset. Det ble videre gitt vilkår om vindusutforming, fargesetting av bygning inkludert vinduer i henhold til uttale fra kulturarvenheten hos fylkeskommunen. I Dovre fjellstyre sitt vedtak fra 2016 synes det også at en her har gitt tillatelse til oppføring av nytt seterhus på samme sted som der det gamle seterhuset stod.

Oppføring av nytt seterhus er tidligere vurdert å være et byggetiltak i tilknytning til pågående landbruksnæring og det drives landbruksdrift (grovforproduksjon) på gbnr 86/1 fnr 45 i dag (bekreftet av Dovre kommune). Det er positivt at det drives aktivt landbruk i Grimsdalen. Orthofoto viser at det er tilgang til dyrkamarka andre steder enn via seterhusene for gbnr 86/1 fnr 45 men også for nabosetra gbnr 86/1 fnr 47 (jf gule piler i figur 1 under). Omsøkt, ønsket plassering av seterhuset vurderes derfor ikke å være knyttet opp til praktiske, landbruksmessige hensyn (for eksempel tilgang til dyrkamarka med landbruksutstyr).

Figur 1; Orthofoto som viser seterhuset til gbnr 86/1 fnr 45 og gbnr 86/1.fnr 47 i blå sirkel. Gbnr 86/1 fnr 45 lengst til venstre. Gule piler viser synlige kjørespor.

Setrene og stier/veger var ikke bygd med tanke på atkomst med bil eller annet motorisert kjøretøy helt inntil seterhusene da de i sin tid ble oppført. Nasjonalparkforvalter vurderer at hensyn til tilgang til setra med ulike kjøretøy bør skje gjennom andre tiltak enn flytting av seterhus dersom det skal legges til rette for slike hensyn.

Når det gjelder størrelsen på seterhuset er det i tidligere vedtak fra nasjonalparkstyre gitt at den skal være som de oversendte tegningene. Disse tegningene viser tydelig utvendige mål på 4 x 8 meter, dvs et bebygd areal (BYA) på 32 m². Det søkes nå om et bebygd areal på 39 m² og et bruksareal på 31,55 m². Nasjonalparkforvalter peker på at årsaken til vilkår om bebygd areal på 32 m² ligger i den opprinnelige søknaden – der ny bygning skulle tilpasses plassering der det tidligere seterhuset stod.

Nasjonalparkforvalter legger vekt på uttalelsene til Innlandet fylkeskommune som fagmyndighet på kulturminner. Nasjonalparkforvalter vurderer videre at det er en risiko for å skape presedens for lignende saker ved å innvilge søknaden. En slik presedens vil kunne få negative konsekvenser for verneverdiene i området samlet sett. I Grimsdalen landskapsvernområde er det 64 seterhus, 37 andre landbruksbygninger, 64 hus for dyr/landbruk lager/silo. Sannsynligheten for at flere vil søke om endret plassering av

bygninger ved nyoppføring vurderes å være liten, men er tilstede. De samla konsekvensene av at bygninger flyttes fra sin opprinnelige plassering kan bli svært negative på sikt for Grimsdalens særegne seterbebyggelse. Vurderingen er at omsøkt endring ikke bør tillates da det endrer byggeskikken på stedet og ikke bidrar til ivaretagelse av det særpregede setermiljøet.

Konklusjon

Med bakgrunn i de overnevnte vurderinger, tilrår nasjonalparkforvalter at søknad om endring av tidligere tillatelse knyttet til plassering og utforming av seterhus avslås med bakgrunn i at dette vil bidra til å redusere setermiljøets særpreg som er et av flere formål med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde.

Det vises til at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har gjort et vedtak om tilatelse til oppføring av seterhus datert den 8.april 2016 og at dette fremdeles er gyldig.